

Drama intelectualului in Ultima noapte de dragoste, intaia noapte de razboi - Caracterizarea lui Stefan Gheorghidiu

stefan Gheorghidiu face parte din familia personajelor lui Camil, fiind si el un intelectual orgolios, interiorizat, un spirit lucid si absolutizant. stefan Gheorghidiu aplica absolutul iubirii, cunoasterii oamenilor din jurul sau. Acestia nu corespund exigentelor sale si rezulta drame ale incompatibilitatii intre: el si Ela, el si societatea mondena, el si realitatea tragica a frontului.

Traind o profunda drama a cunoasterii, Gheorghidiu descopera caracterul relativ al sentimentelor umane. El aspirase la o simbioza sentimentala, vazand in iubire un sentiment unic, irepetabil: Simteam ca femeia aceasta era a mea in exemplar unic, asa ca eul meu, ca mama mea, ca ne intalnise de la inceputul lumii, peste toate devenirile amandoi si vrem sa pierim la fel amandoi.

Spirit lucid, inflexibil, personajul traieste profund drama incertitudinii (nesiguranta) (il chinuie mai mult ca nu stie adevarul), a geloziei chinuitoare. Neputincios asista la transformarea femeii iubite: dintr-o tanara sensibila, atragatoare, intr-o femeie avida de ban, de lux si de distractii: Vedeam cum femeia mea se instraina de zii si zii in toate preocuparile si admiratiile ei, de mine. Suflet hipersensibil, Gheorghidiu sufera din cauza schimbarii Elei, osciland dramatic intre speranta, tandrete, dispret, chiar ura. incearca sa se comporte la fel, chinuind-o pe Ela cu banuierile si reprosurile lui. incearca si razbunari penibile ca de exemplu: o inlocuieste pe Ela cu alta femeie. in sfarsit crede intr-o ultima iluzie: chemat de Ela el traieste frenezia viitoarei intalniri la care descopera profund dezamagit ca sotia l-a chemat pentru a-si asigura viitorul printr-o donatie.

Dupa discutiile cu colonelul la intoarcerea la front, Gheorghidiu traieste deziluzia totala. Experienta dramatica a frontului, ii aduce adevarata vindecare sufleteasca. Suferinta personajului provine din faptul ca el este un inadaptat pe plan social si sentimental, din faptul ca se raporteaza mereu la o ierarhie spirituala si nu una sociala, bazata pe avere si bani, ca ceilalti din jurul sau. Alaturi de drama intima, Gheorghidiu mai sufera si drama omului superior, dominat pe plan social de indivizi inferiori. Exigentele personajului sunt absolute, pentru ca in fond viata este alcatuita dintr-o suma de mici compromisuri, care ii fac acceptabila. in fond personajul trece prin doua procese opuse: unul de mistificare, mai exact de automistificare si unul de demistificare.

Din roman aflam numai varianta lui Gheorghidiu care este subiectiva. Elei nu i se ofera aceasta posibilitate. si in acest roman exista tehnica perspectivista, desii in mai mica masura decat in Patul lui Procust. Astfel toate framantarile lui Gheorghidiu pot fi puse pe seama inclinatiei sale recunoscute spre exagerare. in ai doilea rand personajul este contradictoriu: pe de o parte ii cere femeii iubite inteligenta, pe de alta parte il deranjeaza orice manifestare de independenta sau de maturitate, care devin incomode pentru orgoliul barbatului.

Ignoranta fermecatoare a femeii place barbatului: Asa o doream razbratind fermecator, lacoma pachetele de la bacanie. Barbatul isi etaleaza superioritatea in lectia de filozofie. Idealul lui

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

Gheorghidiu este egoist si acapator. Cand Ela intervine intr-o discutie de familie Gheorghidiu observa: ...cu un fel de maturitate care ma jigneaza oarecum. Intelctualul obsedat de lumea ideilor pretinde femeii o pasivitate de obiect de lux: As fi vrut-o mereu feminina, deasupra discutiilor aceea vulgare, plapanda si avand nevoie sa fie ea protejata, nu sa intervina atat de energic, interesata. Ela din aceasta perspectiva ar trebui sa dovedeasca supunere, dociditate continuand sa fie un spectacol minunat. Femeitatea ar insemna in aceasta varianta o poarta amorfa in mainile barbatului. Din momentul in care se declanseaza criza sufleteasca, pagina se incarca de note negative privind transformarea fizica a femeii si lipsita de intelectualitate.

in razboi Gheorghidiu participa la o experienta colectiva din dorinta de a nu se simti inferior generatii sale: N-asi vrea sa exista pe lume o experienta definitiva de la care sa lipsesc. in razboi Gheorghidiu isi reconstituie atitudinea fata de lume, fata de Ela, fata de sine insusi. Drama sa individuala i se pare minora comarativa cu drama colectiva. Pe front el descopera sentimentul solidaritatii umane in suferinta. Astfel referindu-se la prietenia cu Orsican, Gheorghidiu noteaza intre noi e o prietenie definitiva, ca viata si ca moartea. Revenind de pe front, Gheorghidiu il viziteaza la spital pe fostul sau camarad de lupta Nicolae Zamfir. Despartirea de Ela nu mai produce nici o suferinta: in ambele experiente (iubire si razboi) personajul traieste niste revelatii dureroase, descoperind contrastul dintre imaginile preexistente (teoretice) si propriile imagini rezultata din experienta directa. Drama razboiului nu e numai amenintarea continua a mortii, macelul si foamea, cat aceasta permanenta verificare sufleteasca, acest continuu conflict al eului sau care cunoaste altfel ceea ce cunoaste intr-un anumit fel.

La capatul acestor experiente, al unor dureroase clarificari interioare, stefan Gheorghidiu nu este un invins, pentru ca revansa sa este in spirit. El a depasit niste experiente care l-au marcat profund, dar isi pastreaza disponibilitatea pentru noi experinete. Drama sentimentala nu se rezolva in drama colectiva, ci se anuleaza.

Prezentarea razboiului

Partea a doua a romanului este un jurnal de front, scris din perspectiva participantului direct la prima conflagratie mondiala. Ca si in cazul iubirii si acum se confrunta doua imagini total diferite despre aceeasi realitate: prima cuprinzand ceea ce personajul cunoastea inainte de la altii, cand spera chiar intr-o afirmare de sine, acoperita de glorie, de eroism; imaginea a doua rezulta din cunoasterea proprie, directa, personala prin care razboiul i se dezvaluie ca un fenomen tragic, absurd, irational, care anihileaza personalitatea umana. inca de la inceputul romanului Gheorghidiu retine mistificarea adevarului de catre oficialitati, de catre gazete, si politicieni. Ajuns pe front el descopera o realitate tragica, total opusa limbajului bombastic, demagogic din presa si din parlament. Astfel fortificatiile de care s-a facut de atatea caz sunt ca si inexistente. Ordinele se contrazic; unii superiori dovedesc o nepricepere tactica incredibila. Lupta in sine nu are nimic eroic.

Referindu-se la prezentarea razboiului, Gheorghidiu se detaseaza atat de idealizarea luptelor, cat si de exagerarea grozaviilor razboiului care falsifica adevarul: Cartile care exagereaza masacrele

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

sunt tot atat de dusman ale adevarului, cat si cele care idealizeaza luptele. Discutia din tren cu Predescu dezvaluie mistificarea adevarului si lipsa de responsabilitate a oamenilor politici, care sustineau ca armata romana este capabila sa castige razboiul fara tunuri, fara mitariere, fara cartuse numai prin moral. Contributia lui Camil in proza de razboi este remarcabila prin imaginea nefalsificata a razboiului lipsita de eroismul de parada, de orice exaltare nepotrivita.

Gheorghidiu este preocupat nu atat de prezentarea luptelor, cat mai ales de surprinderea realitatii interioare, a starii sufletesti, a participantilor razboiului. Semnificative sunt in acest sens paginile care noteaza starea sufleteasca a lui Gheorghidiu inainte de a intra in lupta: este un moment al intrebarilor chinuitoare, al incertitudinii. Proximitatea mortii esentializeaza gandurile personajului: el nu mai are timp sa se gadeasca la framantarile sale intime, pentru esential devine instinctul de supravietuire. El nu are timp nici pentru speculatii filozofice; este preocupat exclusiv de problema fundamentala a vietii si a mortii. Camil Petrescu surprinde depersonalizare individului (pierderea individualizarii) anonimarea lui in masa combardantilor confruntati cu mizeria, caosul, spaima de moarte. in aceste conditii personajul descopera valoarea prieteniei, a solidaritatii in suferinta cu ceilalti. instrainarea de familie, de femeia iubita sunt inlocuite in partea doua printr-o adevarata terapie a intelegerii si apropierii umane: Asi devasta un muzeu, asi jefui o biserica, pentru cei pe care-i vad cu ochii lor frumoși si credinciosi de chaini osanditi langa mine.;...caci oamenii acestia, convoi cu mine, camarazii mei, sunt singurul spirit acum pe lume, pentru mine si orice gest a lor ma induioseaza ca gesturile unui copil drag.– Suntem morti de foame si de sete. – Vreau sa provoc admiratia sfioasa a camarazilor, singurii care exista acum real pentru mine, caci tot restul lumii e numai teoretic.

Cel mai semnificativ capitol pentru prezentarea razboiului este Neacoperit pamantul lui Dumnezeu. Capitolul cuprinde trei momente esentiale: discutia dintre ofiterii inaintea luptei; al doilea moment prezinta retragerea armatei din fata inamicului, si este realizat vizual si auditiv; al treilea moment surprinde imaginea unui om care merge inca dupa ce i s-a retezat capul.

Camil Petrescu reuseste sa foloseasca un limbaj plastic, pentru a fixa ecoul interior puternic al fenomenului exterior: Ne prabusim... Nervii plesnesc, pamantul si cercul se despica, sufletul a iesit din trup ca sa revina imediat, ca sa vedem ca am scapat...deasupra ta intaia explozie iti sparge urechile, te nauceste, a doua te acopera de pamant... animalic oamenii se strangunii langa altii...nu mai e nimic omenesc in noi...

Gheorghidiu este preocupat de ecoul interior pe planul constientei. El imbina notatia rapida de jurnal cu introspectia, dar de data aceasta ea este mult mai redusa decat in prima parte. Din aceste pagine se desprinde ideea ca razboiul este drama personalitatii. in acest sens paginile redau tramatismul moaral al soldatului, pe care nu-l ajuta nici lozincile din presa, nici discursurile parlamentarilor: La orice atac nu se pornea cu discursuri, soldatii nu chinuiau de bucurie cand primeau ordin de lupta. si pe front Gheorghidiu ramane intelectualul lucid si sensibil, strain de demagogia patriotarda a politicianilor. El nu ramane un simplu observator, ci traieste intens o experienta asumata (acceptata) si consumata total. si in aceasta parte constiinta personajului este

Referate

Referate, Comentarii, Eseuri, Caracterizari
<http://referatenoi.ro>

---

interrogativa. Daca in prima parte intrebarile obsedante vizau aflarea adevarului, daca Ela inseala sau nu, in partea a doua intrebarile se refera la razboi ca experienta adevarata, la absurditatea suferintei si a mortii la posibilitatea supravietuirii. Descrierea luptei propriu zise se realizeaza printr-o aglomerare de verbe, prin imagini vizuale, prin folosirea timpului prezent si a persoanei intai: nervii plesnesc, sufletele rupte, coboram speriasi, imprastiatii, nu indraznim sa dezlipim obrazul de pamant, ne aruncam jos.

Introspectia: nu pot gandii nimic; creierul parca mi s-a zemuit (strors), nervii de atata incordare s-au rupt ca niste sfori putrede; numai imi dau seama daca oamenii au obrazurile murdare de pamant, sau de funingime...

Romancierul trece de la persoana intai plural, al colectivitatii, notatia interioara, la persoana intai singular. Sentimentul dominat este cel de groaza. Oamenii evolueaza de la depersonalizare pana la animalitate. Imaginea este apocaliptica. Sentimentele sunt de groaza, de lasitate sau de solidaritate. Frazele sunt alcatuite din propozitii scurte, principale. Imagini auditive: trasnete de obuze prabusesc; exploziile se succed; suierand groaznice ca ceva sarpe de fier; exploziile ca prabusiri de locomotive imi infig cu lovituri de baros cuie in timane si cutite in maduva spinarii; o explozie de obuze e ca o ciocnire de trenuri.

Drama lui Gheoghidiu se consuma pe fundalul unui societati mediocre, animata de scopuri meschine (necinstite). Romancierul realizeaza imaginea de ansablu unei societati dominate de instinctul de parvenire. in prezentarea acestui societati romancierul face concesii metodelor clasice, traditionale: intalnim adevarate personaje caracter – batranul avar Tache, afaceristul si politicianul Nae Gheoghidiu, milionarul analfabet Vaisile Lumanaru, mondenul Grigoriade. Nae este tipul afaceristului in stare de orice, pentru a-si marii veniturile. Lipsit de orice moral vinde arama nemtilor, cu care tara va intra in razboi. Abil politician este in relatii bune si cu guvernul si cu opozitie. stie sa faca avere, sa faca bani, manifestand un dispret profund pentru cultura: Cu filozofia dumitale nu faci doi bani. Cu Kant, ala al dumitale, si cu Schopenhauer nu faci in afaceri nici o branza. Eu sunt mai destept de ei cand e vorba de parole.